

РЕЧЕННЯ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ

Тема. ОДНОРІДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ. ВИДИ ЗВ'ЯЗКУ ОДНОРІДНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ (СПОЛУЧНИКОВИЙ, БЕЗСПОЛУЧНИКОВИЙ, ЗМІШАНИЙ). РЕЧЕННЯ З КІЛЬКОМА РЯДАМИ ОДНОРІДНИХ ЧЛЕНІВ. СМИСЛОВІ ВІДНОШЕННЯ МІЖ ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ РЕЧЕННЯ (ЄДНАЛЬНІ, ПРОТИСТАВНІ, РОЗДІЛОВІ)

ОР: учні розширили й поглибили знання про однорідні члени речення, способи зв'язку між ними; навчилися знаходити різні ряди однорідних членів у реченні; закріпили правила вживання розділових знаків у реченнях з однорідними членами; розвивали творчі й комунікативні здібності, критичне мислення, уміння усно й письмово висловлювати свої думки, почуття, аргументовано доводити власну думку; збагачували словниковий запас.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЯ КЛАСУ

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

1. Перехресна бесіда

- Пригадайте, що ви знаєте про однорідні члени речення.

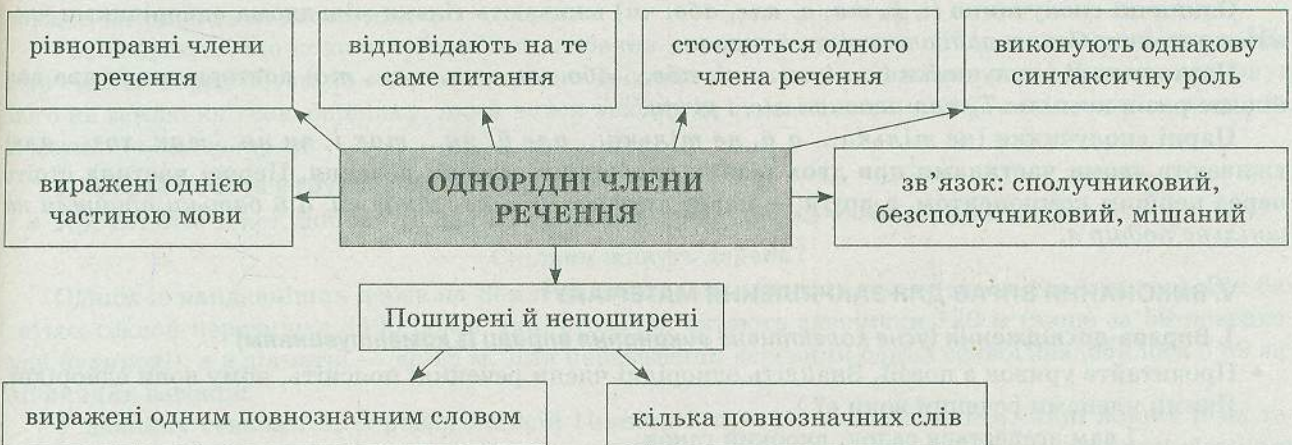
2. Вправа-спостереження (колективна робота)

- ♦ Прочитайте текст, знайдіть у ньому однорідні члени речення, з'ясуйте, яких слів вони стосуються та на які питання відповідають.

Старезний, густий, предковичний ліс на Волині. Струмок вибігає з гущавини лісу, впадає в озеро, потім, по другім боці озера, знов витікає й губиться в хащах. Саме озеро — тиховоде, укрите ряскою та лататтям. Містина вся таємнича, але не понура... (за *Лесею Українкою*).

IV. ОПРАЦЮВАННЯ ТЕМИ УРОКУ

Теоретичний матеріал (пояснення вчителя / учительки, робота з опорними схемами; колективна робота)

Запам'ятайте! НЕ є однорідними членами:

- повторювані слова: *Дощику, дощику, перестань, перестань* (народна творчість). *Ідуть вони, ідуть...* (Н. Кибальчич);
- повторювані однакові форми слів, об'єднані частками *не, так*: *робити так робити, стрибає не настрибається*;

- стійкі словосполучення з парними сполучниками *і...і, ні...ні*: *ні слуху ні духу, ні пава ні гава, і сміх і гріх, і сьак і так, і вдень і вночі* тощо;
- два однакові за формою дієслова, одне з яких позначає дію, а друге — її мету: *піду прогуляюсь*;
- слова, які хоч і поєднані сурядним сполучником, проте відповідають на різні питання: *(хто?) Ніхто й (коли?) ніколи не зустрів мене так радо.* → Сполучник можна випустити, і речення не втратить змісту: *Ніхто ніколи не зустрів мене так радо.*

Типи зв'язку між однорідними членами речення

Сполучниковий (сурядні сполучники + інтонація):
Тягнуться до сонця квіти і трави

Безсполучниковий (лише інтонація):
Тягнуться до сонця квіти, трави

Змішаний (сполучниковий і безсполучниковий):
Тягнуться до сонця квіти, трави й гілки дерев

Непоширені однорідні члени речення не мають при собі пояснювальних слів: *Поспішай не словами, а ділами.*

Поширені — мають пояснювальні слова: *Поспішай не гучними словами, а добрими ділами.*

Смислові відношення між однорідними членами речення

Єднальні	виражають смислову спорідненість, посилення заперечення	<i>і, й, та (і), ані, і... і, ні... ні, ані... ані; не тільки... а й; як... так і...</i>	<i>Не тільки її, а й матір стару стали цуратися люди (Панас Мирний)</i>
Протиставні	виражають протиставлення	<i>а, але, проте, зате, однак, хоч, так та (у значенні але), хоча</i>	<i>Дивлюсь у книгу, але нічого там не бачу</i>
Розділові	вказують на непевність або можливість одного з двох явищ	<i>або, чи, або... або, чи... чи, то... то, не то... не то, чи то... чи то</i>	<i>У вихідні дні ми ходимо до лісу або на спортмайданчик</i>

Способи вживання сполучників

Однорідні члени речення поєднуються за допомогою одиничних, повторюваних і парних сполучників.

Одиничні сполучники (*і, й, та, а, але, або, чи*) вживають тільки між двома однорідними членами речення: *Сонцю радіють квіти й трави.*

Повторювані сполучники (*і... і, ні... ні, або... або, чи... чи, то... то*) повторюються два або більше разів поспіль: *Туман оповів і ліс, і річку.*

Парні сполучники (*не тільки... а й, не тільки... але й, як... так і, як не... так, хоч... але*) вживають двома частинами при двох різних однорідних членах речення. Перша частина стоїть перед першим компонентом, а друга — перед другим: *Не лише школярі, а й батьки прийшли на шкільне подвір'я.*

V. ВИКОНАННЯ ВПРАВ ДЛЯ ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ*

1. Вправа-дослідження (усне колективне виконання вправи із коментуванням)

- ♦ Прочитайте уривок з поезії. Знайдіть однорідні члени речення; поясніть, чому вони однорідні. Якими членами речення вони є?

І вам згадається садок, високий ганок,
Летючі зорі, тиха літня ніч,
Розмови наші, співи й наостанок
Уривчаста, палка, завзята річ.

* Тут і далі: запропоновано багато вправ для виконання для того, щоб обирати ті, які відповідають рівню підготовленості класу й уподобанням учителя / учительки.